

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

ИЗБОРНА ПРОГРАМА

ПРЕРАБОТКА ВО ТЕЧНА СОСТОЈБА

III година

ГЕОЛОШКО-РУДАРСКА И МЕТАЛУРШКА СТРУКА

МЕТАЛУРШКИ ТЕХНИЧАР

Скопје, 2007 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ПРЕРАБОТКА ВО ТЕЧНА СОСТОЈБА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовни профили: - металуршки техничар

1.2.2. Струка: геолошко-рударска и металуршка струка

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Трета година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Изборен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По постигнувањата на целите од изборната наставна програма по **преработка во течна состојба** ученикот стекнува знаења и се оспособува:

- да ги познава градбите на легурите;
- да ги споредува постапките на производство на леано железо;
- да ги опишува печките за топење на челик и неговото леење;
- да го чита означувањето на челикот според постојните стандарди;
- да го познава означувањето на легурите на обоените метали;
- да ги опишува постапките на лесно топливите метали;
- да ги познава постапките на добивање на легури на благородни метали;
- да пресметуваат каратност на легурите на благородните метали;
- да се оспособи за тимска работа.

3. Потребни претходни знаења

За успешно реализирање на зацртаните цели на програмата **преработка во течна состојба** потребни се предзнаења од наставните предмети: **машинство, топлотна техника, хемија и практична настава од втора година.**

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактични насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. ЛЕГУРИ	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да го дефинира поимот легура; - да ги сфаќа поимите компонента и легирен елемент; - да ги познава и опишува постапките за добивање на легури; - да ја познава градбата на легурите; - да го пресметува составот на легурите во тежински и волуменски проценти.	Презентирање на слики, шеми и модели на градба на метали и легури.	Преработка на металите во течна состојба Преработка на металите во цврста состојба
2. ЛЕАНО ЖЕЛЕЗО	15	<ul style="list-style-type: none"> - Да го дефинира леаното железо; - да прави разлика меѓу железо и леано железо; - да ги разликува видовите леано железо; - да ги опишува постапките на добивање на леано железо; - да го разбира означувањето на леаното железо по ДИН и ЕУ стандардите; - да ги опишува особините на леаното железо; - да ја опишува техниките на леење.	Демонстрирање на примероци од разни видови на леано железо, презентирање на каталози и прирачници за читање на својствата на разните видови на леано железо.	Преработка на металите во течна состојба

3. ЧЕЛИК	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да го дефинира челикот; - да го познава влијанието на легерните елементи кај челикот; - да ја познава поделбата и означувањето на челикот според МКС и ДИН стандардите; - да ја опишува техниката на леење на челикот. 	Користење на каталози и стандарди за читање на составот и примената на челикот.	Преработка на металите во течна состојба
4. ЛЕГУРИ НА ОБОЕНИ МЕТАЛИ	15	<ul style="list-style-type: none"> - Да го познава означувањето по МКС на легурите на обоените метали: бакар, олово, цинк, калај; - да ги опишува постапките на леење на легурите на бакар, олово, цинк, калај; - да ја познава примената на легурите на обоените метали. 	Користење на каталози , примероци од разни видови на легури од обоени метали, читање на состав на легури од прирачници и каталози.	Преработка на металите во течна состојба
5. ЛЕСНО ТОПИВИ ЛЕГУРИ	7	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја објаснува постапката на добивање на лесно топливите легури; - да го дефинира поимот лесно топливи легури; - да го познава составот на легурите за лемење; - да ја објаснува примената на легурите за лемење. 	Користење на каталози , примероци од разни видови на легури од лесни метали, читање на состав на легури од прирачници и каталози.	Преработка на металите во течна состојба
6. ЛЕГУРИ НА БЛАГОРОДНИ МЕТАЛИ	15	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава особините на благородните метали; - да ја опишува постапката за добивање на легури на благородните метали; 	Презентирање на легури на злато и сребро од каталози, но и накит од самите ученици.	Преработка на металите во течна состојба

		<ul style="list-style-type: none"> - да ги познава агрегатите и опремата за топење; - да го опишува леењето на легурите на благородните легури во кокили - да пресметува состав, каратност и тип на легура. 		
--	--	--	--	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

Според зацртаните цели на изборниот наставен предмет **преработка во течна состојба** се применуваат следните наставни методи и форми на наставна работа: демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, фронтална работа, работа во групи и, по потреба, индивидуална работа.

Активностите на ученикот се искажуваат на следниот начин: со слушање, прибележување, скицирање, откривање на законитости, споредување, работење во група и индивидуално.

Активностите на наставникот се искажуваат со: зборување, дискусии, демонстрирање, поставување на прашања, организирање на работа во групи, организирање посета на соодветни фирми како и индивидуална работа.

4.3. Организација и реализација на наставата

Воспитно-образовната работа по изборниот наставен предмет **преработка во течна состојба** се реализира во специјализирани училници или кабинет. Кабинетот или специјализираната училница треба е да е опремена со шеми, слики, колекција од разни видови минерали. Исто така, може да се организираат посети во леарници.

Наставниот предмет е застапен со два часа неделно, во две полугодија, во трета година.

4.4. Наставни средства и помагала

За ефикасна реализација на програмските цели на изборната програма по наставниот предмет **преработка во течна состојба** треба да се користат дидактички помагала: графоскоп, скици, слики на разни видови на калапи, слајдови, фолии.

Литература за наставниците може да бидат учебниците кои ја обработуваат застапената проблематика и одговараат на поставените програмски цели. Доколку нема соодветни учебници, потребно е наставникот да изготвува наставен материјал.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно преку писмено проверување по секоја завршена тематска целина. Исто така, се оценуваат и извештаите на учениците од реализираните посети. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма се постапува согласно законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет **преработка во течна состојба** да ги поседува следните персонални, професионални и педагошки карактеристики: да е психофизички здрав, да го познава литературниот јазик на кој се изведува наставата кирилското писмо, да е комуникативен и отворен за соработка, да има соодветно професионално образование, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа, да е добар организатор, креативен и подготвен да применува иновации во воспитно-образовната работа.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставата по наставниот предмет **преработка во течна состојба** ја реализираат кадри со завршени студии по: металургија и со здобиена педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор за наставниот предмет

Воспитно-образовната работа по овој наставен предмет се реализира во специјализирана училница или кабинет кои треба да се опремени со потребните наставни материјали и опрема според Нормативот за опрема по соодветниот предмет.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2007 година

7.2. Состав на работната група:

1. Виолета Грујевска, советник за стручно образование, Биро за развој на образованието – Скопје
2. Ордан Крстев, дипл. инж.мет., наставник, ДСУ „8 ми Септември “- Скопје
3. Славчо Тодоров, дипл. инж. металург, наставник „Коста Сусинов“- Радовиш
4. Д-р Милосав Милошевски - дипл.инж. техн., проф. технолошко-металуршки факултет- Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.09.2007 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Изборната наставната програма по **преработка во течна состојба** ја одобри (донесе) министерот за образование и наука со решение бр.11-4400/1 од 12-06.2007 година.